

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

El DNV, un diccionari que feia falta

J. Leonardo Giménez

El passat 29 de setembre es va presentar en versió en paper el *Diccionari normatiu valencià*, de la institució responsable d'establir la normativa lingüística del valencià, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. Eixa presentació ha provocat que es tornara a parlar i a escriure sobre l'esmentat diccionari, amb reaccions a favor i en contra de les prescripcions i/o descripcions que hi conté o de la seua mateixa existència, tal com va ocórrer quan es va publicar en línia al febrer de 2014. Des de posicions crítiques, n'hi han hagut que no sols reprotxen aspectes tècnics o millorables, que com en tota obra humana, sens dubte, n'hi han, sinó que, amb una esmena a la totalitat, neguen o dubten de l'oportunitat o de la necessitat de la seua mateixa existència, ja que si hi ha el *Diccionari* de l'Institut d'Estudis Catalans no en cal altre de normatiu.

Jo sóc dels que creuen en l'absoluta pertinència del DNV com a eina necessària per a avançar en la normalització lingüística, juntament amb altres mesures polítiques, socials, acadèmiques, etc., per les raons que a continuació expose. Quan vaig començar a dedicar-me professionalment a tasques pròpies de la promoció i ensenyament del valencià, a mitjan dècada dels 80 del segle passat, em trobava mancat de recursos lingüístics, ja que bona part del valencià genuí i comunicatiu era proscrit normativament. Ferrer Pastor i els seus diccionaris, les ensenyances de Josep Giner, la *Gramàtica valenciana*, de Sanchis Guarner, el *Diccionari català-valencià-balear* o les mateixes Normes del 32 no eren obres vàlides, ni per a l'ensenyament ni per a textos propis de la normalització lingüística, ja que no tenien la qualificació de documents normatius, per desviar-se, en

part, del patró lingüístic que emanava de les prescripcions de l'Institut d'Estudis Catalans, per dialectals o per contindre molts castellanismes o barbarismes. Així ens ho feien saber alguns responsables del ram de la llengua. L'aparició del *Diccionari* de l'Institut d'Estudis Catalans en 1995 va reafirmar eixa situació, ignorant i excloent milers de paraules i expressions genuïnament valencianes (també catalanes perifèriques i balears), cosa que també ocorre en la segona edició del susdit diccionari, de 2007.

L'aparició del *Diccionari valencià*, de la Generalitat Valenciana i de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, dirigit per Josep Lacreu, el model lingüístic de RTVV, els treballs de prestigiosos lingüistes com Emili Casanova, Jordi Colomina, Abelard Saragossà, Toni Mollà (i posteriorment Eugeni S. Reig) i altres, així com l'aparició del SALT van anar canviant les coses en el sentit de poder usar un valencià més creïble i assimilable, més genuí i comunicatiu que el basat en el patró subordinat, amputat i ortopèdic, auspiciat i guiat pels ens universitaris, influïts pel model propi del corrent noucentista i centralista i basat en el dialecte barceloní o en el català oriental. Era i és un model sols per a especialistes, que podia o pot ser vàlid per a la literatura i per a gent ja molt iniciada i gudaris hiperidentitaris, però inservible per a un ban, un edicte d'alcaldia, un text periodístic o informatiu a la ciutadania, un programa de festes o per a un informe urbanístic, i inservible, sobretot, per a la immensa majoria de parlants i usuaris d'esta llengua. Però la invalidesa d'eixe patró mutilat i ortopèdic, denominat valencià culte (també ho era, d'amputat i protètic, a Catalunya i a les Balears) i el sorgiment (o ressorgiment) d'un valencianisme lingüístic i l'existència de corrents moderns i renovadors i la mateixa realitat sociolingüística, entre altres i justes raons, propiciaren la creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua per part de les institucions valencianes amb el coneixement i acord de les presidències de la Generalitat i Parlament de Catalunya.

L'AVL té com a missió fixar i establir la normativa del valencià i, com és natural, eixa missió comporta la producció de documents normatius en matèria lingüística. I això ha fet. Sobre la base de la normativa ja establida, del valencià genuí, del viu, real i comunicatiu ha anat prenent acords i produint documents normatius o d'ús, segons els casos i les necessitats. La culminació, per ara, d'eixe laboriós treball ha sigut l'elaboració i publicació del *Diccionari normatiu valencià*, primer en línia, al febrer de 2014, i ara en paper. Per les raons exposades i altres que hi relacione, era necessari un diccionari normatiu valencià, fet per una institució valenciana responsable de la normativa del valencià, ja que tenim una llengua general composta d'almenys tres variants, una d'estes, la nostra, fet que obliga a bastir estàndards diferenciats, si volem fer possible una autènti-

ca normalització lingüística, acceptada per la ciutadania de tots els territoris de la nostra llengua.

La pertinència d'un diccionari normatiu valencià es justifica també per raons històriques. En l'època moderna, la variant valenciana de la llengua s'ha manifestat en nombrosos diccionaris com el *Diccionario valenciano-castellano*, de Carles Ros (1764), *Ensayo de diccionario valenciano-castellano*, de Lluís Lamarca (1839), *Diccionario valenciano-castellano*, de Josep Escrig (1851), *Novísimo diccionario general valenciano-castellano*, de Joaquim Martí Gadea (1891), *Vocabulari ortogràfic valencià-castellà*, de Lluís Fullana (1921), els diferents i valuosos diccionaris de Francesc Ferrer Pastor, el *Vocabulari fonamental*, d'Enric Valor (1988) i el *Diccionari valencià*, de la GV i el IIFV, dirigit per Josep Lacreu (1995). Feia falta també un diccionari valencià per raons comunicatives, que incloguera, com ho fa el DNV, la gran quantitat de neologismes integrats en la nostra parla i no inclosos en cap diccionari com a normatius.

Encara que no hi haguera altres raons, el DNV feia falta i es justifica perquè incorpora en les seues pàgines, com a normatives, milers de paraules, expressions, locucions i frases fetes genuïnes i/o d'ús corrent, real i natural, bandejades anteriorment, a més de recollir les anteriors aportacions contingudes en els diccionaris com el DV, el SALT, els de Ferrer Pastor, les contribucions de Casanova, Colomina, Lacreu, Mollà i altres, així com també poua en la nostra joia lexicogràfica, el *Diccionari català-valencià-balear*, i en altres com el diccionari de la RACV. També es justifica per l'abundant fraseologia valenciana que hi inclou, ignorada en els reculls normatius fins a l'aparició del DNV. Tot, al costat de recollir pràcticament totes les entrades contingudes en el DIEC2, de manera que l'AVL considera normatiu tot el que ja tenia eixa consideració, més tot allò (o quasi tot) el que els acadèmics han considerat que, per genuïnitat, per integració o per necessitat comunicativa, cal que tinga el caràcter de normatiu.

Després de l'aparició del DNV en 2014, en la versió en línia, ja vaig anar fent comentaris positius respecte de novetats normatives que hi conté i sobre la pertinència general de la seua aparició, i sobretot pels milers de paraules, expressions i locucions, bandejades pels diccionaris de referència normativa, que incorpora per a l'ús normatiu. Aplaudia l'admissió, per exemple, del caràcter transitiu dels verbs de les menjades en l'article "Ja podem dinar paella", la inclusió normativa de la preposició *baix de*; de multitud de paraules com *col·lisionar*, *decepcionar*, *disseccionar*, *ofertar*, *quiròfan*; *alcançar*, *arrastrar*, *despedir*, *disfrutar*, *gasto*, *mentira*, *anorèxic*, *dislèxic*, *rabo*, *reconeixible*, *xillar*, entre milers més de paraules o expressions ben genuïnes integrades i ben necessà-

ries per a la comunicació. Algunes d'estes ja usades per escriptors del nostre Segle d'Or, com Jaume Roig o sor Isabel de Villena. Però entre els comentaris més precisos i detallats, de fora de l'AVL, jo destacaria i recomanaria els articles que Felip Gumbau ha escrit sobre la publicació de l'esmentat diccionari. El primer es titula "Les aportacions del *Diccionari normatiu valencià*", presentat en la VI Jornada sobre el Valencià, organitzada per Taula de Filologia Valenciana, celebrada a Betxí a l'octubre de 2014 i publicat en *Aula de Lletres Valencianes, Revista Valenciana de Filologia*. El segon article de Gumbau l'ha publicat recentment en el digital *Núvol* i es titula "Paraules que ja no són barbarismes segons el DNV". Em pareixen dos articles que revelen el substanciós contingut del DNV, que crec que haurien de ser divulgats i de lectura de deure entre els ensenyants, els professionals i els usuaris, en general, de la llengua, pel seu caràcter didàctic i de divulgació de la normativa establida per la institució valenciana responsable de fixar-la i establir-la; i a usar pel conjunt dels usuaris.

Entre les crítiques abunden la censura a l'admissió de massa variants formals, assenyalen contradiccions (tots els diccionaris en contenen) i fan, en alguns casos, denúncia de l'acceptació de castellanismes, però gran part dels castellanismes que assenyalen no són tals o són d'ús tan antic que estan perfectament integrats en la parla dels valencians, com els exemples escrits més amunt. El problema i origen de les crítiques al DNV, a banda de qüestions tècniques, més prompte són de caràcter ideològic i de lleialtats identitàries no estrictament valencianes. S'invoca, explícitament o implícitament, el *Diccionari* de l'Institut d'Estudis Catalans per qüestions politicoideològiques, envernissades de "raons" filològiques, a pesar de la inviabilitat del DIEC2 per a un model lingüístic genuí alhora que modern, que puga ser vàlid per a la normalitat del valencià-català.

A Catalunya els primers que no apliquen la normativa de la seua acadèmia són els mitjans de comunicació. Una lleugera observació a l'Ésadir, el portal dels mitjans de comunicació catalans i als diccionaris de l'Enciclopèdia Catalana ens revela el cas real que, alguns sectors, fan del DIEC2. Este diccionari té 67.000 entrades, el *Gran diccionari* de l'Enciclopèdia Catalana, més de 80.000, el *Diccionari normatiu valencià*, més de 90.000, el de la RAE, castellà, també més de 90.000. Això també dóna una idea del caràcter selectiu/elitista, restringidor/em-pobrit o d'obertura (també mental) del diccionari invocat pels crítics respecte el DNV. Però hi han valencians, no molts, però n'hi han, que, com va dir el professor Boira en encertada expressió, per als quals l'última notícia bona que s'ha pogut produir en terres valencianes va ser el dia 25 (de matí) d'abril de 1707. A partir de la poqueta nit d'eixe dia, quan fórem derrotats en la batalla d'Almansa, ja no ha hi hagut cap notícia ni fet ressenyable que siga valencià. Ni les taron-

ges, ni el tèxtil, ni la indústria de la fusta, ni el turisme; ni l'arròs bomba, ni la indústria sabatera, ni el vi dels nostres secans, ni el Genovés, ni Puchades, ni Àngel Casero, ni el clima. I les gramàtiques i els diccionaris valencians, no cal ni dir-ho. Tot molt penós i lamentable. Potser a alguns els falte una poca (o molta) autoestima de ser valencians.

J. Leonardo Giménez és membre de Taula de Filologia Valenciana, columnista de *Levante-EMV*, col·laborador en *La Veu del País Valencià* i tècnic lingüístic de l'Administració Local (jubilat). Recentment ha publicat *El valencià és fàcil* (Reclam Editorial, Alzira, 2016).

L'[InfoMigjorn 1.300](#) (18/10/2016) és dedicat íntegrament a la presentació del DNV en paper.

InfoMigjorn és un butlletí setmanal que distribueix missatges informatius relacionats amb la llengua catalana.

Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php> Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat   @InfoMigjorn